

GRUND- OG NÆRHEDSNOTAT TIL FOLKETINGETS EUROPAUDVALG

Kommissionens forslag til en fælles erklæring om digitale rettigheder og principper for det digitale årti.

1. Resumé

Europa-Kommissionen (Kommissionen) præsenterede den 26. januar 2022 et forslag til en "Fælles erklæring om digitale rettigheder og principper for det digitale årti" og en dertilhørende meddelelse om "Etableringen af en europæisk erklæring om digitale rettigheder og principper for det digitale årti". Erklæringen har til formål at fremme en europæisk vej for den digitale omstilling, hvor mennesket sættes i centrum. Den skal basere sig på europæiske værdier og gavne alle borgere og virksomheder ved at omdanne politiske hensigter til konkrete rettigheder og principper. Erklæringen er af politisk natur og påvirker derfor ikke indholdet eller anvendelsen af eksisterende lovgivning.

Erklæringen definerer rettigheder og principper inden for seks hovedområder: 1) mennesket i centrum af den digitale omstilling; 2) solidaritet og inklusion; 3) valgfrihed; 4) deltagelse i det digitale offentlige rum; 5) sikkerhed, tryghed og styrkelse af individet; og 6) bæredygtighed. Erklæringen er tæt forbundet med Kommissionens forslag om "vejen mod det digitale årti" (KOM (2021) 574) (det digitale politikprogram) fra 15. september 2021. Det fremgår således af både erklæringen og det digitale politikprogram, at Kommissionen årligt vil følge op på medlemslandenes fremskridt på erklæringens indhold gennem rapporten om Status på det digitale årti, som indføres gennem det digitale politikprogram. Derudover lægges der op til udarbejdelsen af en årlig Eurobarometer-undersøgelse af borgernes opfattelse af, hvordan principperne omsættes til praksis i medlemslandene.

Regeringen støtter ambitionen om at fastlægge en fælles vision, herunder både digitale principper og rettigheder, som kan understøtte og accelerere EU's digitale omstilling. Overordnet arbejder regeringen for en ambitiøs digital dagsorden, hvor etisk, ansvarlig og sikker digitalisering går hånd i hånd med digital vækst, og hvor en klimaneutral og cirkulær økonomi understøttes. Dette bør afspejles tydeligt i erklæringen. Samtidigt er det vigtigt, at erklæringen i sig selv ikke resulterer i nye rettigheder eller

udstikker konkrete lovgivningsmæssige tiltag, samt at medlemslandene bevarer en passende grad af national fleksibilitet og råderum.

2. Baggrund

Europa-Kommissionen (Kommissionen) præsenterede den 26. januar 2022 forslaget om en ”Fælles erklæringen om digitale rettigheder og principper for det digitale årti” (KOM (2022) 28) og en dertilhørende meddelelse om ”Etableringen af en europæisk erklæring om digitale rettigheder og principper for det digitale årti” (KOM (2022) 27). Med erklæringen fremsættes en række rettigheder og principper, der skal understøtte en europæisk, menneskecentreret vej for den digitale omstilling til gavn for borgere og virksomheder. Erklæringen og meddelelsen er oversendt til Rådet i dansk sprogversion d. 27. januar 2022.

Erklæringen skal ses i lyset af Kommissionens meddelelse ”Det digitale kompas: Europas kurs i det digitale årti” (KOM (2021)118) af 9. marts 2021, hvoraf det fremgik, at Kommissionen på et senere tidspunkt ville udarbejde et sæt digitale principper og rettigheder til at bistå den digitale omstilling i EU. Meddelelsen blev fulgt op af forslaget om det digitale politikprogram (KOM (2021) 574), der består af tre hovedelementer: digitale målsætninger, som Kommissionen ønsker at indfri inden 2030; en forvaltningsstruktur i form af en samarbejds-og overvågningsmekanisme; samt flerlandeprojekter. Således fremsatte forslaget en fælles europæisk politisk vision for den digitale omstilling, som erklæringen om digitale principper og rettigheder skal understøtte. Samtidig skal opfølgningen på erklæringen indgå som led i forvaltningsstrukturen fremsat under det digitale politikprogram.

Ydermere skal erklæringen ses i forlængelse af Europa-Parlamentets gentagne opfordringer til tiltag, der sikrer fuld overensstemmelse med EU’s tilgang til digital omstilling gennem grundlæggende rettigheder og principper, herunder ved at styrke brugernes rettigheder i digitale miljøer.

Samtidig bygger erklæringen på tidligere initiativer, herunder Lissabon-erklæringen fra 2021 om digitalt demokrati med formål, der understregede vigtigheden af at styrke den menneskelige dimension i det digitale økosystem. Derudover skal erklæringen ses i lyset af Berlin-erklæringen om det digitale samfund og en værdibaseret digital forvaltning fra 2020, hvoraf det fremgik, at alle bør have mulighed for at gribe de muligheder, der følger med digitalisering, samt af Tallinn-erklæringen om digital forvaltning fra 2017.

3. Formål og indhold

Med erklæringen ønsker Kommissionen at påminde borgere om deres mest relevante rettigheder i forbindelse med den digitale omstilling. Samtidig defineres en række principper, der kan fungere som en rettesnor for en bæredygtig, menneskecentreret og værdibaseret digital omstilling. Således skal den fungere som en referenceramme for både offentlige og private aktører, der udvikler og anvender ny teknologi. Ydermere skal den guide politiske beslutningstagere i en fælles indsats om at definere den europæiske vej til en digital verden, samt at forankre EU's politiske tiltag heri. De fremsatte principper skal desuden gøre sig gældende i EU's relationer med eksterne partnere og i regi af internationale organisationer.

Digitale rettigheder og principper

Erklæringen definerer rettigheder og principper indenfor seks tematiske områder: 1) mennesket i centrum af den digitale omstilling; 2) solidaritet og inklusion; 3) valgfrihed; 4) deltagelse i det digitale offentlige rum; 5) sikkerhed, tryghed og styrkelse af individet; og 6) bæredygtighed.

Fokusområde 1: Mennesket i centrum af den digitale omstilling

Fokusområde 1 tilsiger at teknologi skal tjene og gavne alle europæere og gøre dem i stand til at opnå deres aspirationer med fuld sikkerhed og respekt for grundlæggende rettigheder. EU og medlemslandene bør derfor forpligte sig til at styrke den demokratiske ramme for en digital omstilling, arbejde for at EU's værdier og individets rettigheder overholdes online for derved at skabe et sikkert og trygt digitalt miljø samt aktivt fremme denne vision for digitalisering eksternt.

Fokusområde 2: Solidaritet og inklusion

Fokusområde 2 omfatter solidaritet og inklusion, konnektivitet, digital uddannelse og færdigheder, arbejdsvilkår samt tilgængeligheden af offentlige tjenester online.

Det beskrives, at alle bør have adgang til teknologi der forener fremfor at splitte mennesker, og at den digitale omstilling bør bidrage til et lige samfund og økonomi i EU. Samtidig bør EU og medlemslandene forpligte sig til at sikre, at enhver har adgang til digitale højhastighedsforbindelser til en overkommelig pris, uanset hvor de befinder sig i EU samt at internettet forbliver åbent og neutralt og at indhold og tjenester ikke uberettiget blokeres eller forringes.

Endvidere fremhæves det, at enhver har ret til uddannelse, træning og livslang læring, hvorfor EU og medlemslandene skal sikre borgernes mulighed for at tilegne sig alle basale og avancerede digitale færdigheder,

herunder mulighed for omskoling og opkvalificering. Desuden har enhver ret til fair, sunde og sikre arbejdsvilkår samt et passende beskyttelsesniveau i såvel det digitale som det fysiske arbejdsmiljø. Endelig bør enhver have digital adgang til centrale offentlige tjenester på tværs af EU uden at skulle opgive data oftere end nødvendigt.

Fokusområde 3: Valgfrihed

Fokusområde 3 omfatter interaktion med algoritmer og kunstig intelligens-systemer samt et retfærdigt online miljø.

Det beskrives, at alle bør være i stand til at få gavn af de muligheder, som kunstig intelligens bringer ved at træffe deres egne, informerede beslutninger i det digitale miljø, samtidig med at være beskyttet imod risici og skade på helbred, sikkerhed og grundlæggende rettigheder. Samtidig bør enhver have mulighed for effektivt at kunne vælge hvilke online tjenester de anvender, baseret på objektiv, transparent og troværdig information, og ligeledes kunne konkurrere og innovere på fair vis i det digitale miljø. I den henseende skal EU og medlemslandene forpligte sig til at sikre, at grundlæggende rettigheder beskyttes online, samt at online platformes ansvarsforpligtelser er veldefinerede, særligt hvad angår større aktører og gatekeepers.

Fokusområde 4: Deltagelse i det digitale offentlige rum

Fokusområde 4 fremhæver, at enhver bør have adgang til et troværdigt, mangfoldigt og flersproget onlinemiljø, ret til ytringsfrihed i onlinemiljøer uden frygt for at blive censureret eller intimideret samt ret til at kunne vide, hvem der ejer eller kontrollerer de medietjenester, de benytter. Samtidig bør større platforme støtte den frie demokratiske debat online, dette i betragtning af deres tjenesters rolle i at forme den offentlige mening og diskurs. EU og medlemslandene bør derfor fremme anvendelsen af digitale teknologier, der stimulerer borgernes engagement og demokratiske deltagelse, beskytte grundlæggende rettigheder online, træffe foranstaltninger til bekæmpelsen af ulovligt indhold samt skabe et onlinemiljø, hvor mennesker beskyttes mod desinformation og andet skadeligt indhold.

Fokusområde 5: Sikkerhed, tryghed og styrkelse af individet

Fokusområde 5 omfatter et sikkert, trygt og beskyttet onlinemiljø, privatliv og individuel kontrol over data samt børn og unges beskyttelse online.

Det beskrives, at enhver bør have adgang til digitale teknologier, produkter og tjenester, der er sikre og privatlivsbeskyttende af design. Dette indebærer kontrol over hvordan data anvendes, med hvem de deles samt beskyttelse af digitale identiteter mod identitetstyveri-eller manipulation. Dertil har enhver ret til fortrolig kommunikation og information på deres elektroniske enheder

uden at underlægges ulovlig online overvågning eller aflytning, og ligeledes til selv at kunne vurdere deres digitale arv og efter deres død beslutte, hvad der sker med al offentligt tilgængeligt data, der vedrører dem.

Samtidig skal børn og unge være i stand til selv at kunne tage sikre og informerede valg samt udtrykke deres kreativitet i det digitale miljø. Ligeledes har børn ret til beskyttelse imod al kriminalitet begået eller formidlet gennem digitale teknologier. EU og medlemslandene bør derfor fremme et positivt, alderssvarende og sikkert digitalt miljø for børn og unge samt give dem mulighed for at tilegne sig de nødvendige færdigheder til aktivt og sikkert at kunne navigere i onlinemiljøet.

Fokusområde 6: Bæredygtighed

For at undgå at påføre miljøet betydelig skade og fremme en cirkulær økonomi bør digitale produkter og tjenester designes, produceres, anvendes, bortskaffes og genbruges på en måde, der minimerer deres negative miljømæssige og sociale aftryk. Samtidig bør enhver have adgang til præcis og let forståelig information om digitale produkter og tjenesters indvirkning på miljøet og energiforbrug, der gør dem i stand til at træffe ansvarlige valg. EU og medlemslandene bør derfor støtte udviklingen og anvendelsen af bæredygtige digitale teknologier med minimale miljømæssige og sociale virkninger samt udvikle og udbrede digitale løsninger med positiv indvirkning på miljøet og klimaet.

Opfølgning på europæisk og globalt plan

Monitorering og gennemgang

De fremsatte principper henvender sig til borgere, offentlige myndigheder, sociale parter samt civilsamfundet. Dertil er de relevante for virksomheder, både som brugere af digitale tjenester og som ansvarlige aktører i det digitale rum. Kommissionen vil sørge for kommunikation og engagementsaktiviteter med medlemslandene og andre relevante aktører for at skabe opmærksomhed og fælles forpligtelse til de fremsatte principper.

For at sikre at de digitale principper omsættes til praksis, lægges der op til en monitoreringsproces. I artikel 5(4) af Forslaget om det digitale politikprogram (KOM (2021) 574) foreslår Kommissionen en pligt for medlemslandene til at give Kommissionen adgang til al relevant information, der er nødvendigt for effektiv overvågning af fremskridt og opfølgning på erklæringen. Derudover skal Kommissionens årlige rapport om "Status på det digitale årti" indeholde en vurdering af opfølgningen på de digitale principper. Kommissionens strategiske vurdering af EU's

digitale omstilling deles med Rådet og Europa-Parlamentet, hvorefter Kommissionen kan fremsætte anbefalinger om mulige tiltag til medlemslandene, samt indgå i fælles forpligtelser.

Derudover vil Kommissionen øge samarbejdet omkring al relevant EU-lovgivning, herunder det digitale politikprogram, med medlemslandene og andre relevante aktører, med særligt fokus på transposition, implementering og udveksling af bedste praksis. Det fremgår, at tættere samarbejde med medlemslandene vil bidrage til rettidig vedtagelse og højkvalitets implementering af relevant lovgivning samt forhindre senere traktatbrudsprocedurer.

Kommissionen vil desuden iværksætte årlige Eurobarometerundersøgelser for at følge op på tiltag i medlemslandene. Denne skal baseres på borgernes opfattelse af, hvordan de digitale principper omsættes til praksis i forskellige medlemslande. I lyset af den teknologiske udvikling vil Kommissionen løbende evaluere, hvorvidt principperne skal revurderes, og i så fald fremkomme med et forslag herom til Europa-Parlamentet og Rådet.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet har endnu ikke forholdt sig til erklæringen.

5. Nærhedsprincippet

Erklæringen om digitale rettigheder og principper er ikke juridisk bindende og berører derfor ikke nærhedsprincippet. Implementeringen af de digitale principper er en delt politisk forpligtelse mellem EU og medlemslandene i overensstemmelse med deres respektive kompetencer og gældende EU-lovgivning.

6. Gældende dansk ret

Der er tale om en politisk erklæring og Kommissionen lægger op til, at den underskrives af Rådet, Europa-Parlamentet og Kommissionen selv.

De fremsatte principper påvirker ikke de juridiske rettigheder, der i forvejen beskytter mennesker online i EU, ej heller de lovmæssige begrænsninger for udøvelsen af disse. Den politiske implementering af principperne skal ske sammen med eksisterende rettigheder og principper.

Da medlemslandene selv er ansvarlige for formulering og implementering af politikker og tiltag, der lever op til og sikrer overholdelse af de fremsatte rettigheder og principper, vurderes det ikke, at erklæringens indhold har indvirkning på gældende dansk ret.

7. Konsekvenser

Lovgivningsmæssige konsekvenser

Erklæringen har politisk status og skal ikke indarbejdes i national lovgivning. Den forventes derfor ikke at få lovgivningsmæssige konsekvenser.

Økonomiske konsekvenser

Statsfinansielle konsekvenser

Erklæringen forventes ikke at medføre direkte statsfinansielle konsekvenser. Dog skal håndhævelsen heraf indgå i forvaltningsstrukturen fra det digitale politikprogram, hvor medlemslandene pålægges årligt at afrapportere til Kommissionen vedrørende fremskridt på erklæringens indhold samt besvare eventuelle anbefalinger fra Kommissionen, hvilket indebærer visse statsfinansielle omkostninger.

Omfanget af de statsfinansielle konsekvenser skal undersøges nærmere, idet udgangspunktet er, at afledte nationale udgifter som følge af EU-retsakter afholdes inden for de berørte ministeriers eksisterende bevillingsramme, jf. budgetvejledningens bestemmelser herom. Såfremt det viser sig, at det ikke er muligt at holde udgifterne inden for eksisterende bevillinger, vil håndteringen af udgifterne skulle afklares særskilt.

Samfundsøkonomiske konsekvenser

I det omfang erklæringen kan bidrage til at accelerere den digitale udvikling vurderes den at bidrage positivt til samfundsøkonomien.

Erhvervsøkonomiske konsekvenser

Grundet erklæringens politiske natur, forventes den ikke at indebære direkte erhvervsøkonomiske konsekvenser.

Andre konsekvenser og beskyttelsesniveauet

Erklæringen forventes at bidrage til et øget digitalt beskyttelsesniveau for såvel borgere som virksomheder. Erklæringen skal fungere som en påmindelse om, at offline rettigheder også gør sig gældende online. Desuden forventes erklæringen at fremme et øget fokus på online sikkerhed, tryghed og inklusion såvel som et øget fokus på bæredygtighed i den digitale omstilling.

8. Høring

Meddelelsen har været sendt i høring i EU-specialudvalget for konkurrenceevne, vækst og forbrugerspørgsmål med frist for bemærkninger den 9. februar 2022.

Der er indkommet høringssvar fra Dansk Industri (DI), Akademikerne, Dansk Arbejdsgiverforening (DA), Ingeniørforeningen (IDA) og Kommunernes Landsforening (KL) og Dansk Erhverv (DE).

Generelle bemærkninger

DI bakker op om meddelelsens intention om at bruge teknologi og data ansvarligt med fokus på individets rettigheder. Hvad det konkret betyder for udviklingen af nye løsninger er en vigtig debat, som DI gerne tager del i. DI bemærker overordnet, at både individer og virksomheder bør nyde godt af de samme rettigheder online som offline. En række af de anslåede temaer såsom lige adgang i en digital verden og it-sikkerhed har også væsentlig betydning for virksomhedernes virke. Derfor foreslås det, at rettighederne og principperne også overvejes i lovgivningsprocesser målrettet virksomheder.

Derudover er meddelelsens intention grundlæggende i tråd med DI's forslag om digitale velfærdsrettigheder for borgere og virksomheder, hvor sikring af adgang til den offentlige velfærd, administration og service sker ved hjælp af teknologi og digitale løsninger. Eksempelvis adgang til onlinemøder, til tidssvarende selvbetjeningsløsninger 24-7, telemedicinske løsninger i eget hjem, skolegang via digitale platforme osv.

Akademikerne ser positivt på Kommissionens udspil og støtter op om de overordnede ambitioner i erklæringen. Digitale rettigheder og data etik er afgørende, hvis vi skal lykkes med og styrke den europæiske tilgang til den digitale omstilling med mennesket i centrum.

IDA er overordnet meget positive overfor hensigten og de linjer, der er trukket op i erklæringen. IDA vil dog gerne bemærke, at hvis intentionerne skal lykkes, så er det nødvendigt at være mere bredt orienteret i forhold til sårbare grupper i forhold til ulighed som følge af den digitale udvikling.

KL bemærker, at erklæringen skal underskrives af de tre EU-institutioner og sætte en fælles retning, samt at udgangspunktet for erklæringen er, at den digitale omstilling skal være menneskeorienteret, og at borgernes rettigheder i den analoge verden kan opretholdes i en stadig mere kompleks verden. Tillid hos borgerne til, at den digitale udvikling tager hensyn til deres rettigheder, er central for at brugen af teknologi til god og effektiv service kan nå nye højder i dette årti. I udspillet hæfter KL sig særligt ved de to kapitler om henholdsvis valgfrihed og deltagelse.

DE er positive overfor Kommissionens forslag til en fælles europæisk erklæring, og er i store træk enige i de emner, erklæringen dækker. Dog er der også dele af erklæringen, DE finder unødvendige eller utilstrækkelige. Fx er DE positive overfor erklæringens forpligtelse til, at EU skal udvikle og anvende teknologier, som har en positiv effekt på klima og miljø, men mener, at det kan være hensigtsmæssigt at tilføje vidensopbygning på dette område, da de klimamæssige gevinster ved implementering af forskellige teknologier fortsat mangler at blive kvantificeret.

Specifikke bemærkninger

Fokusområde 1: Mennesket i centrum af den digitale omstilling

DI er enige i, at det er vigtigt at tage udgangspunkt i mennesket og dets rettigheder i en ansvarlig europæisk digital transformation. DI foreslår dog, at EU på dette overordnede niveau også forpligter sig til at sikre et digitalt indre marked, som det er trygt, sikkert og tillidsvækkende at være både forbruger og virksomhed i. Det digitale indre marked er en forudsætning for den europæiske digitale transformation, og hvis vi ikke sikrer et digitalt indre marked, der gør op med digital svindel, cyberspionage, cyberkriminalitet og uetisk teknologianvendelse, kan markedet ikke fungere.

Dertil påpeger DI, at på samme måde som etableringen af GDPR blev forklaret med behovet for at sikre tillid til det digitale indre marked ved at øge beskyttelsen af persondata, er der brug for et opgør med den digitale lovløshed, der gør cyberkriminalitet og cyberspionage attraktiv. Det har alt for sjældent negative konsekvenser for udøvere af cyberkriminalitet og cyberspionage, mens borgere og virksomheder må kæmpe en ulige kamp for at minimere konsekvenserne. DI mener, at der ligger en stor opgave for EU i at finde en løsning på, hvordan denne digitale lovløshed i praksis håndteres og minimeres.

DE deler Kommissionens ønske om at understøtte en digital omstilling med mennesket i centrum. DE mener dog, at det er vigtigt at understrege, at der ikke findes en iboende modsætning mellem digitalisering og mennesket i centrum.

Fokusområde 2: Solidaritet og inklusion

IDA noterer sig, at der i fokusområde 2 relevant nok nævnes ældre, mennesker med handicap, marginaliserede og sårbare grupper. Men uligheden kan risikere at ramme bredere end det. I projektet Algoritmer, Data og Demokrati (www.algoritmer.org), viser en ny befolkningsundersøgelse, at danskerne godt nok er stærke på hverdagens digitale brugskompetencer, men sakker bagud på digitale

udviklingskompetencer – og at det især er danskere over 40 år, lavt uddannede og kvinder, der sakker bagud. Det har en række konsekvenser ikke at kunne følge med udviklingen:

- Borgere med lave digitale udviklingskompetencer beskytter i mindre grad sig selv online og værner i lavede grad om deres digitale data.
- Danskere med høje digitale kompetencer har mere fokus på og er mere bekymrede for demokratiske udfordringer.
- Digitale kompetencer er en forudsætning for at forholde sig kritisk til den teknologiske udvikling.

IDA mener derfor, at det er vigtigt, at der sættes mere bredt ind overfor de grupper, der ikke af sig selv følger med. F.eks. med reel efteruddannelse eller udvikling af undervisningstilbud, der virker relevante og interessante for de forskellige borgergrupper.

DE finder, at det er afgørende for succes med digital omstilling, at vi ikke efterlader nogen på perronen. **DE** bemærker dog, at det kan sætte en dæmper på innovation i den digitale omstilling af samfundet, hvis inklusion kommer til at veje tungere end nyskabelse. De nyeste digitale løsninger udvikles ofte til et mindre publikum af *first movers*, som er med til at afprøve og forbedre teknologier m.v., der så efterfølgende optages bredt i befolkningen. Der vil dermed ofte være et efterslæb i, hvor lang tid der går, før alle er med, og dette bør accepteres som en naturlig del af (digital) udvikling.

Konnektivitet

DI støtter målsætningen om konnektivitet til alle og bemærker, at den med fordel kan formuleres, så den omfatter virksomheder.

DE støtter helhjertet op om målsætninger vedrørende *connectivity*, dvs. at alle europæere har mulighed for at få hurtig internetadgang uanset deres geografiske placering. Det kan dog blive vanskeligt at indfri en forpligtelse, der gælder for alle ”uanset indkomst”, da det – ligesom mange andre ting – er en ydelse, der leveres af markedet og derfor har en pris, der afspejler omkostninger, investeringer osv.

Digital uddannelse og digitale færdigheder

DI bakker fuldt op om erklæringens fokus på vigtigheden i, at digitale færdigheder, kompetencer og livslang læring skal være en grundlæggende rettighed for alle. **DI** er også enige i punkter, der omhandler intentionen om at fremme indsatser, der kan udruste skoler og uddannelsesinstitutioner med digital infrastruktur og digitale værktøjer. Dog foreslår **DI**, at det betones, at digital infrastruktur og værktøjer skal ses i sammenhæng med den nødvendige didaktiske og pædagogiske viden om, hvordan digitale læringsværktøjer kan forbedre kvaliteten af læringen, ligesom skolegang

for sårbare og marginaliserede i højere grad kan sikres ved brug af f.eks. digitale platforme og avatar teknologi

DA bakker ligeledes op om Kommissionens ambition om adgang til træning i digitale færdigheder og livslang læring. Det er en forudsætning for et velfungerende arbejdsmarked at have arbejdskraft med de rette kompetencer, som matcher arbejdsmarkedets behov. Den digitale omstilling påvirker efterspørgslen på kompetencer og kvalifikationer. Derfor er der behov for hurtigt og nemt at kunne omskole og opkvalificere medarbejdere i digitale færdigheder.

DA finder det ydermere helt essentielt at involvere arbejdsmarkedets parter for at sikre, at udbuddet af uddannelser og kurser matcher efterspørgslen på arbejdsmarkedet. EU's medlemslandes uddannelsessystemer er forskellige og tilpasset de nationale behov og særpræg. Derfor skal der være fleksibilitet og manøvrerum i den digitale erklæring til, at medlemslandene kan understøtte den digitale omstilling, så der ikke er en 'one-size-fits-all' tilgang.

Vedrørende digitale færdigheder og uddannelse, mener **DE**, at dette punkt bør fremhæves, da digital dannelse kan være en katalysator for flere af de andre målsætninger.

Arbejdsvilkår

DA noterer sig, at Kommissionen vil forpligte sig til at sikre, at alle får ret til at 'disconnect'. Der har tidligere været forslag fra Europa-Parlamentet om fremsættelsen af et direktiv, der skal give den rettighed. DA bemærker, at EU-lovgivning på området kan have negative konsekvenser for det danske arbejdsmarked og den europæiske sociale dialog.

Det forslag, der har været om EU-lovgivning, vil svække fleksibilitet på det danske arbejdsmarked. Det danske arbejdsmarked bygger på en høj grad af fleksibilitet til gavn for både virksomheder og lønmodtagere. I den danske model reguleres arbejdstid og lønniveauer i overenskomsterne, dog oftest i lokalaftaler på virksomhedsniveau. Når en lønmodtager står til rådighed uden for den normale arbejdstid, vil vedkommende blive kompenseret enten i form af tillæg eller i form af en bruttoindtjening efter reglerne i gældende overenskomst. Det giver virksomhederne fleksibilitet, som styrker konkurrenceevnen, mens arbejdstagerne både får fleksibilitet og en højere løn. EU-lovgivning, der søger at ensarte disse forhold, vil dermed gribe ind i den danske model.

Derudover bør lovgivere ikke bevæge sig ind på et område, hvor der allerede ligger en aftale mellem parterne. Det kan være ødelæggende for tilliden mellem parterne og skade fremtidige forhandlinger. I foråret 2020 indgik arbejdsmarkedets parter på europæisk niveau en rammeaftale om

digitalisering, herunder om de aftalte regler for at 'connecte' og 'disconnecte'.

Digitale offentlige tjenester

DI's forslag om digitale velfærdsrettigheder kan med fordel supplere unionens ambitioner på længere sigt. Dertil bør der indgå en ambition om, at tidssvarende og sammenhængende digitale løsninger og datagenbrug/datadeling på tværs af EU's medlemslande skal gøre det lettest muligt at efterleve lovgivning vedrørende at drive virksomhed i EU.

DE ser digital omstilling af den offentlige sektor som et vigtigt område, der kræver store investeringer. DE håber derfor, at erklæringen følges op med handling, fx i form af midler til digitalisering af offentlige services i medlemslandene.

Fokusområde 3: Valgfrihed

Interaktion med algoritmer og systemer med kunstig intelligens

DA finder, at algoritmer og kunstig intelligens har et stort potentiale både i forhold til europæiske virksomheders konkurrenceevne, men også i forhold til at mindske diskrimination eller bias. Kommissionens erklæring fokuserer på de potentielle negative konsekvenser, men det er vigtigt også at have fokus på at gøre det muligt for europæiske virksomheder at udvikle nye og mere effektive metoder. Det er naturligvis afgørende for at nå målet om det digitale Europa.

KL bemærker, at de danske kommuner ønsker at anvende kunstig intelligens til at give borgerne bedre service og har derfor igangsat en række pilotprojekter om kunstig intelligens. Dette inkluderer også at anvende algoritmer til at målrette servicen til borgerne, således at redskaber og indsatser vælges og anvendes hvor effekten bliver størst, f.eks. på beskæftigelsesområdet. Fokus er på at kunne tilrettelægge det bedst mulige forløb og service til borgeren.

Der fremgår af afsnittet vedrørende valgfrihed en forpligtelse om at sikre, at algoritmer og kunstig intelligens "*ikke bruges til at forudbestemme menneskers valg*", f.eks. med hensyn til sundhed, uddannelse, beskæftigelse og privatliv. KL vil i den forbindelse gøre opmærksom på, at i det omfang at denne formulering kan begrænse mulighederne for at anvende kunstig intelligens-teknologi som beslutningsstøtte til at tilrettelægge en målrettet og god service for borgeren og en mere effektiv behandling i kommunen, vil dette være et væsentligt tilbageskridt i forhold til at udnytte digitale muligheder til gavn for borgeren. På den baggrund bør der enten ske en præcisering af, hvad der forstås ved "*forudbestemme menneskers valg*" eller denne formulering bør udgå, således at den ikke

kan opfattes som forbud imod målrettet service ved hjælp af kunstig intelligens.

Den kommunale ibrugtagning af kunstig intelligens er reguleret af GDPR, databeskyttelsesforordningen. Det fremgår af forordningens artikel 22, stk. 2, litra b, at såfremt automatiserede afgørelser, herunder profilering, er reguleret i national ret, så vil det være muligt og lovligt at anvende automatiserede afgørelser, herunder profilering. Dette fordrer, at der i lovgivningen er fastsat passende foranstaltninger til beskyttelse af registreredes rettigheder og interesser.

Det er KL's opfattelse, at denne bestemmelse afspejler en fremtidssikret og afbalanceret tilgang til brugen af kunstig intelligens og algoritmer, som er med til at understøtte den digitale udvikling via brug af kunstig intelligens på en hensigtsmæssig måde. Idet hensynet til borgernes rettigheder vil blive adresseret og reguleret af den nye lovgivende myndighed, f.eks. ved at sikre borgerne den fornødne transparens og indflydelse ved brugen af kunstig intelligens. KL vil opfordre til, at rettighedserklæringen kommer til at afspejle samme afbalancering af ønsket om at udnytte de digitale muligheder og hensynet til borgernes rettigheder og interesser.

DE ser desværre her en uklar retorik – specifikt i forhold til begrebet ”algoritmer”. Stort set alle – hvis ikke alle – former for software gør brug af en eller anden form for algoritme. Derfor giver en hel del af kapitlets ordlyd ingen eller ringe mening, når det fx kræves, at algoritmer er baseret på passende datasæt. Det giver strengt taget ingen mening, da en algoritme kan skrives helt uden brug af data. Det kan tænkes, at selvlærende eller anden form for mere avancerede algoritmer er påtænkt – særligt fordi begrebet bruges i samme åndedrag som kunstig intelligens. Her vil det være hensigtsmæssigt med en tydeligere forklaring på erklæringens hensigt.

Et retfærdigt onlinemiljø

DI finder, at det i forhold til beskrivelsen af et fair onlinemiljø er tydeligt, at der henvises til, at virksomheder skal kunne konkurrere på fair vilkår. DI støtter denne beskrivelse.

DE's mener, at online og offline ikke bør sidestilles, således at hvad der er ulovligt offline også bør være ulovligt online.

Fokusområde 4: Deltagelse i det digitale offentlige rum

DI er enige i formuleringen omkring ytringsfrihed og demokratiske rettigheder og støtter at der specifikt nævnes, at det skal ske ”uden at indføre generelle overvågningsforpligtelser”. Derimod mener DI, at

teksten i sidste paragraf, hvor der står ”*skabe et onlinemiljø, hvor mennesker er beskyttede mod desinformation og andre former for skadeligt indhold*”, fremstår lidt vel absolut. Det bør være et klart mål at gå efter, men her står det formuleret som en garanti – og det kan man ikke give på online medier.

KL bemærker, at en væsentlig del af den demokratiske debat i dag foregår på de store sociale medier. Kommunerne har derfor bl.a. oprettet sider på Facebook for at være i dialog med borgerne. Facebook-siderne bruges flittigt af borgere til at få information om deres kommune og drøfte kommunale anliggender, der interesserer borgere.

Når kommunerne opretter Facebook-sider, indtræder kommunerne som følge af reglerne i databeskyttelsesforordningen i et fælles dataansvar med Facebook om beskyttelse af borgernes oplysninger. Det fælles ansvar betyder, at kommunerne er forpligtet til at indgå i en aftale om det fælles dataansvar med Facebook, som fastlægger kommunernes og Facebooks respektive ansvar for overholdelse af forpligtelserne i GDPR. Imidlertid er kommunerne – for at kunne anvende Facebook – henvist til at acceptere et standardaftalegrundlag fra Facebook, som ikke giver kommunerne indflydelse på det og det nødvendige indblik i, hvad der sker med borgernes data. Dermed har kommunerne ikke tilstrækkelig mulighed for at leve op til deres ansvar som dataansvarlige for oplysninger om de borgere, der besøger kommunernes Facebook-sider.

Kommunerne og KL har uden held forsøgt at få indgået en retvisende aftale med Facebook. Det norske datatilsyn har i 2021 offentliggjort en intern vurdering af brugen af Facebook, der kommer frem til samme konklusion som KL. Som konsekvens heraf har det norske datatilsyn valgt ikke at anvende Facebook. Konsekvensen for de danske kommuner kan blive den samme, og vil betyde, at både kommuner og borgere udelukkes fra deltagelse i den offentlige debat om kommunale anliggender online.

KL vil som følge af ovennævnte opfordre til, at der i kapitlet om deltagelse i det digitale offentlige rum indsættes et femte punkt i afsnittet, hvoraf det fremgår, at Parlamentet, Rådet og Kommissionen forpligter sig til at træffe foranstaltninger til sikring af databeskyttelsen ved myndigheder og borgeres brug af sociale medier. Konkret ved at bidrage til indgåelsen af retvisende dataansvarsaftaler, eller andre aktiviteter, der kan sikre muligheden for fortsat offentlig debat online.

DE støtter kampen mod ulovligt indhold såvel online som offline. DE finder det dog en anelse bekymrende, når man med erklæringen vil beskytte alle mod misinformation og andre former for skadeligt indhold. Intentionen er uden tvivl god, men det er et område, hvor vi risikerer at gribe ind i andre grundlæggende rettigheder, fx ytringsfriheden. Der er ingen tvivl om, at misinformation m.v. kan have skadevirkning for

individet og på samfundsniveau, og derfor mener vi, at oplysning og digital dannelse er det bedste værn for europæiske borgere.

Fokusområde 5: Sikkerhed, tryghed og styrkelse af individet

Med **DI's** engagement i D-mærket er IT-sikkerhed og ansvarlig dataanvendelse en dagsorden, der ligger DI meget på sinde. Mange danske virksomheder arbejder allerede med at integrere disse principper i deres daglige drift. Ansvarlig dataanvendelse kan derfor blive en dansk styrkeposition, hvis både virksomheder og myndigheder arbejder mod at få D-mærket. Samtidig finder DI det positivt, at Kommissionen ser IT-sikkerhed, privatlivsbeskyttelse og digital styrkelse af individet som forbundne. D-mærket forsøger netop at fremme et større helhedssyn på digital ansvarlighed, så synergien mellem sikkerhed, privatlivsbeskyttelse og etisk anvendelse af ny teknologi som kunstig intelligens udnyttes. Det er vigtigt, at man fra dansk side styrker og bakker op om et mere holistisk syn på data, teknologi og ansvarlighed i den digitale transformation fremfor en sektororienteret og opsplittet tilgang til digital ansvarlighed.

I forhold til at styrke individets kontrol over egne data og muligheden for at flytte personlige data fra en platform eller løsning til en anden, bakker DI op om intentionen. Det bemærkes, at der allerede i ind-og udland arbejdes intensivt med at tilvejebringe uvildig infrastruktur, der kan facilitere denne dataportabilitet. Dog er det vigtigt, at en stræben efter at styrke individets rettigheder ikke vanskeliggør den europæiske innovationskraft unødigt, og at der i stedet stræbes efter at skabe en balance mellem anvendelse af data til at løse samfundsudfordringer samt skabe vækst, og beskyttelsen af individets grundlæggende rettigheder. Begge ambitioner skal være en del af den europæiske digitale transformation.

DE finder, at cybersikkerhed er en afgørende dagsorden for danske virksomheder og borgere, og bakker derfor ubetinget op om at beskytte disse mod cybertrusler og at holde cyberkriminelle ansvarlige fx ved at styrke forskning og håndhævelse af love overfor disse grupper og individer.

Mht. beskyttelse af børn online mener DE, at digital dannelse og uddannelsessektoren spiller en væsentlig rolle.

Fokusområde 6: Bæredygtighed

DI tilslutter sig fuldt ud principperne om at fremme en cirkulær økonomi, hvor også digitale produkter og tjenester designes, produceres, bortskaffes og genanvendes, så deres CO2-aftryk og ressourceanvendelse i videst muligt omfang minimeres. DI støtter ligeledes, at forbrugerne i større omfang får adgang til letforståelig information om miljøpåvirkning og

energiforbrug af de digitale produkter og services for herved at animere til det mindst mulige ressourceforbrug.

DI tilslutter sig ligeledes et større fokus på udvikling af bæredygtige digitale teknologier med minimal miljøpåvirkning. DI vil i den forbindelse slå til lyd for, at en større anvendelse af digitale teknologier i sig selv kan medvirke til formindsket ressourceanvendelse og påvirkning af miljøet, f.eks. i form af 'remote access', der minimerer rejseomkostninger, og opbevaring af informationer digitalt i stedet for i fysiske produkter.

DE mener, at ny teknologi og bedre anvendelse af data er en af nøglerne til at nå i mål med den grønne omstilling. Her er dog behov for mere viden om effekten af fx implementeringen af IoT/Smart City-teknologi. Vi mener derfor, at det er vigtigt med vidensopbygning, ligesom understøttelse af forskning i nye miljøteknologier (fx PtX) med fordel kan nævnes eksplicit.

Derudover deler DE hensigten om at understøtte brug af bæredygtig teknologi, hvilket bl.a. kan ske ved at elektricitet til energikrævende digitale processer kommer fra vedvarende energikilder.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Overordnet forventes bred opbakning til Kommissionens forslag. Dette skal ses i lyset af medlemslandenes overvejende positive tilbagemelding på forslaget om det digitale politikprogram.

Dog kan det forventes, at visse medlemslande vil have spørgsmål vedrørende erklæringens sammenhæng med det digitale politikprogram, herunder særligt i forhold til koblingen til forvaltningsstrukturen heri samt overensstemmelsen mellem erklæringens principper og målsætninger i politikprogrammet.

Desuden er det muligt, at medlemslandene vil påtale erklæringens indramning af den digitale omstilling, og arbejde for, at den teknologiske udviklings positive aspekter i højere grad fremhæves.

10. Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen mener, at digitaliseringen skal tjene samfundets interesser og bidrage til at adressere dets udfordringer, og samtidig skal etisk, ansvarlig og sikker digitalisering gå hånd i hånd med digital vækst, udgøre grundlaget for en sikker og inkluderende digital offentlig forvaltning, og understøtte en klimaneutral og cirkulær økonomi. Regeringen arbejder for, at den digitale økonomi og samfund i Europa generelt kendetegnes ved et højt niveau af tillid og tryghed, samt en stærk digital konkurrenceevne baseret på

innovationsfremmende og teknologineutrale rammevilkår uden unødige byrder og barrierer.

Regeringen støtter ambitionen om et digitalt suverænt Europa, der er selvbestemmende og åbent. Regeringen mener, at digital suverænitet ikke handler om unødigt at skærme Danmark eller EU fra omverdenen, men om at styrke vores egen kapacitet til at udvikle teknologi og digitale løsninger samt sikre, at vores sikkerhed og værdier er fundamentet for den digitale fremtid.

Regeringen byder på den baggrund Kommissionens forslag til en erklæring om digitale rettigheder og principper velkomment, og støtter en fælles vision og retning, der kan understøtte og accelerere EU's digitale omstilling. Dette bør faciliteres gennem en bredspektret og teknologineutral indsats, der styrker borgernes digitale kompetencer og virksomhedernes konkurrenceevne. Regeringen mener overordnet set, at forslaget berører de væsentligste temaer, herunder særligt en menneskecentreret digital omstilling, cybersikkerhed samt bæredygtig digitalisering.

Omstillingen til et grønt og bæredygtigt samfund er en central prioritet for regeringen, som derfor er positive over for erklæringens fokus på bæredygtige digitale teknologier med minimale miljømæssige og sociale virkninger. Regeringen mener, at der i tillæg hertil kan sættes yderligere fokus på, hvordan digitale værktøjer kan anvendes til at accelerere den grønne omstilling, frem for det nuværende fokus på i bredest mulige omfang at afbøde negative påvirkninger på miljøet fra digitale teknologier.

Regeringen finder det vigtigt, at de digitale rettigheder ikke i sig selv resulterer i nye rettigheder eller udstikker konkrete lovgivningsmæssige tiltag. De rettigheder, der gør sig gældende online bør være tilsvarende de, der allerede eksisterer offline. Derfor bør fokus være på at fortolke eksisterende rettigheder i en digital kontekst. Desuden bør der være tydelig sammenhæng mellem erklæringen og anden relevant lovgivning, herunder det digitale politikprogram.

Regeringen støtter, at udviklingen af den fælles europæiske digitale retning monitoreres gennem en effektiv struktur som fremsat i det digitale politikprogram. I den henseende finder regeringen det imidlertid vigtigt, at de forpligtelser erklæringen pålægger medlemslandene fremgår tydeligt, samt at et passende nationalt råderum og fleksibilitet sikres.

Regeringen vil arbejde for, at erklæringen bidrager til en sikker anvendelse af teknologi, samt aktivt styrker en ansvarlig, etisk og tillidsfuld digitalisering, herunder i den offentlige sektor, hvor kunstig intelligens har potentiale for at forbedre services og understøtte den grønne omstilling.

Europa bør være i førersædet for en positiv digital omstilling, hvor teknologi udvikles i overensstemmelse med europæiske værdier og anvendes til aktivt at overkomme de risici, digitalisering kan medføre, samtidig med at der ikke opstilles unødige byrder og barrierer for innovation. Det gælder ikke mindst sundhedsmæssige-, miljø-, og konkurrencemæssige udfordringer.

Regeringen støtter visionen om et EU, hvor alle borgere har adgang til relevante offentlige tjenester digitalt ved hjælp af sikre digitale identiteter, og finder det vigtigt, at man bør fastlægge et passende niveau for, hvilke offentlige tjenester, der skal stilles til rådighed online på tværs af unionen.

Ydermere støtter regeringen det klare fokus på digital inklusion og finder det vigtigt, at der i erklæringen også tages højde for ikke-digitale borgeres adgang til den offentlige sektor.

Samtidig finder regeringen, at erklæringen er i overensstemmelse med danske indsatser på området, særligt det danske Tech for Democracy-initiativ samt initiativets værdipolitiske erklæring *Copenhagen Pledge on Tech for Democracy*. Regeringen finder, at EU bør fremme den europæiske tilgang til digitalisering globalt og være fortalere for en ansvarlig, demokratisk og sikker digital udvikling. Derfor støtter regeringen at erklæringens principper, udgør fundamentet for en koordineret digital udenrigspolitik for EU.